

G 111 karakteristiska. Ristaren använder 2 ggr **ᚱ**-runan  $\text{ᚱ}$  i ordslut: **hebtir**, **totur**; men **ropiaupar** med **ᚱ**  $\text{ᚱ}$ . G 112 har **heptir** och **totur**, men G 111 **eftir** och **totur**. Ordskillnadstecken är  $\times$  (med undantag av det första). Det är på grund av dessa — och andra, förut nämnda — olikheter tvivelaktigt, om G 112 är huggen av samme ristare som G 111.

Inskrift:

**siba : lit**  $\times$  **kearua**  $\times$  **stain**  $\times$  **hebtir**  $\times$  **totur**  $\times$  **sina auk**  $\times$  **ropiaupar**  
           5          10          15          20          25          30          35          40          45

»Sibba lät göra stenen efter sin och Rodiauds dotter.»

Till läsningen: Intet skiljetecken vid inskriftens början, framför 1 **s**; ej heller efter 33 **a**, framför 34 **a** eller efter 45 **r**. 1–3 **sib** äro mycket svaga, dock säkra. Övre delen av 4 **a** står i sprickan; bistaven är tydlig. Skiljetecknet efter 4 **a** är  $\text{;}$ ; annars i inskriften  $\times$  (6 gånger), 6 **i** är icke stunget, icke heller 8 **k**. Däremot är 9 **e** tydligt stunget, med djup, rund prick. 11–15 **rua**  $\times$  **st** äro mycket grunda till följd av nötning, dock fullt säkra. 20 **e** står mitt i sprickan, som har skadat punkten; dock synes stingningen vara fullt säker. Inskriftens alla återstående runor tydliga; dock äro 35 **u** och 43–45 **par** mycket slitna. Mitt i 28 **u** finns en fördjupning, dock säkerligen icke huggen.

Om *h*-bortfall och oriktigt tillagt *h* i gotländska texter se H. Pipping, *Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna* (1901), s. 34 f., *Gutalag och Gutasaga* (1905–07), s. XLVIII.

Egendomligt är, att inskriften icke innehåller namnet på den dotter, till vars minne Sibba har låtit göra stenen. Hon bör ha varit ett av de minderåriga barn, från vilka Rodiaud i tidig ålder gick bort. Sibba lät då göra en gravsten efter sin och sin döda hustrus dotter. G 112 bör följaktligen vara något yngre än G 111. Om icke Rodiaud hade varit död, då G 112 ristades, skulle inskriften säkerligen ha fått en annan formulering: »Sibba och Rodiaud läto göra stenen ...»

### 113. Ardre kyrka 3 (= H. Pipping nr III). Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 62, 63.

**Litteratur:** H. Pipping nr III. Statens Historiska Museum, Inventarium 11.118 (tryckt i VHA Akad:s Månadsblad 1900, s. 158); H. Pipping, *Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna* (1901), spec. s. 15 f., Rapport till Riksantikvarien, odaterad (ATA); E. Brate, *Ardre-stenarna* (i: Arkiv för nordisk filologi Bd 18, 1902), s. 132 f., Svenska runristare (1925), s. 131; A. Noreen, *Altschwedische Grammatik* (1904), s. 481; F. Plutzar, *Die Ornamentik der Runensteine* (1924), s. 83 f.; B. Nerman, *Die Verbindungen zwischen Skandinavien und dem Ostbalticum* (1929), s. 116, 121; O. v. Friesen, *Anteckningar 1934* (UUB); S. Lindqvist, *Gotlands Bildsteine* 1 (1941), s. 56 f., 87, 89, 95, 122 f., 2 (1942), s. 18 f., 20 f., *Forngutniska altaren och därtill knutna studier* (1962), s. 7 f.

**Äldre avbildningar:** H. Pipping foto a. a. 1901, fig. III a och III b; foto av okänd (ATA); B. Nerman a. a. s. 121, fig. 115; H. Faith-Ell foto 1933 (ATA); S. Lindqvist a. a. 1 (1941), fig. 153, 154, 170, 224.

Runsten med bildstensform och med ristning och inskrift på båda sidor. Den blev funnen under golvet i Ardre kyrka, i samband med reparationsarbeten sommaren 1900; liksom de övriga Ardre-stenarna låg den innanför grundmurarna av den äldsta kyrkan, G 113 omedelbart N om den stora bildstenen, enligt Pipping med A-sidan uppåtvänd. — Stenen, som var brusten i två delar något nedanför mitten, överlämnades hösten 1900 till Statens Historiska Museum, där den ingår i inv.-nr 11.118. Den är numera lagad.

Grå sandsten. Höjd 0,84 m; bredd vid »huvudets» bas 0,51 m, tvärs över »halsen» 0,48 m, vid ristningens nedre kant 0,60 m, längst ned 0,67 m. Själva ristningens höjd (till dess nedre kant) 0,54 m, på båda sidor nära lika; foten nedanför ristningen 0,19 m, vilket torde ha givit ett tillräckligt stadigt fäste i jorden. Tjocklek 5,3–6 cm.

Stenen är ristad på båda sidor, med en i huvudsak likartad komposition: ett mittfält med reliefbilder,

och däromkring ett inskriftsband längs stenens ytterkanter och som en tvärbalk tvärs över stenen nedtill. På ena sidan (A), som enligt Pipping låg uppåtvänd i kyrkgolvet, finns i mittfältet två drakkroppar, symmetriskt lagda mot varandra och upptill sammanbundna genom ett kringelformigt koppel. Ovanför drakarnas halsar ligga upptill ett par mindre 8-formade figurer. Stenmästaren har tydligen icke velat lämna några ytor tomma. Längre ned har han på ledig plats infogat ett par människofigurer: den ena sitter mitt emellan drakarna, med ett runt föremål (eller en ring?) i den ena, upplyfta handen och ett kistliknande föremål i den andra, framåtsträckta; den andra figuren står nedtill i vänstra hörnet med händerna i sidorna och en boja kring det ena benet. På andra sidan (B) finns endast en drake med kroppen lagd i en dubbelåtta och med en kraftig överdel. Trots gott utrymme finnas här inga bifigurer. På båda sidorna äro drakarnas kroppar prydda med inhuggna punktornament.

S. Lindqvist (a. a. 2, s. 21) lämnar en utförligare beskrivning av de båda sidornas bilder: »Das Bildwerk auf der Seite A umfasst, ausser zwei geschickt angebrachten Tieren in frühem Runenstil, zwei 8-förmige Bänder als obere Flächenfüllung und dazu die folgenden beiden Bilddarstellungen: dicht unter dem Zentrum eine Person, die auf einem diminutiven Klotzstuhl(?) sitzt, ohne Leibrock oder Frauenrock; vom Halse nach hinten ein Vorsprung von unklarem Sinn (Nackenhaar?, Kapuze??); die eine Hand scheint einen I-förmigen Gegenstand — oder einen ziemlich langschäftigen Hammer(?) zu erfassen, der vielleicht vorher auf einer dicht darunter befindlichen quadratischen Fläche — Tischplatte oder Kasten(?) — gelegen hat. Der andere Arm wird zum Gesicht erhoben, möglicherweise hält er einen ringartigen Gegenstand, aber eher wird wohl der Ring von der Hand selbst gebildet, mit dem Daumen gegen die anderen Finger gehalten, eventuell um irgend einen kleinen, jetzt nicht mehr unterscheidbaren Gegenstand zu fassen, der zum Munde geführt wurde, aber vielleicht ist auch die Hand leer und die beschriebene Handbewegung muss als eine Geste, die von Nachdenklichkeit zeugt, aufgefasst werden. In der unteren linken Ecke des Bildfeldes sieht man einen knieenden, gegen die Randborte gewendeten Mann. Um sein vorderes Bein windet sich eine Schlinge von einem schmalen Band, dessen eines Ende sich in der Ecke des Bildfeldes verliert, das andere im vorderen Zipfel des Leibrocks. Möglicherweise ist dies eine Schlange, deren Kopf innerhalb der Konturen des Rockes von dem Manne angegeben war, dann aber mit so flachen Linien, dass die Abnutzung durch Fusstritte später alle Spuren davon verwischt hat.

Die Verzierung im Felde auf der Seite B wird von einem einzigen, eigentümlich gewundenen Tier gebildet. Sowohl dieses wie die Tiere und zugehörigen Bandschlingen auf der Seite A haben auf ihren ebenen Oberflächen Reihen flach eingebohrter Gruben, eine eigenartige Verzierung, die in Zusammenhang mit den Einlagen auf gewissen gleichzeitigen, vornehmeren Schmuckgegenständen gebracht werden könnte.»

I fråga om runristarens arbete med inskriftsramen framhåller Lindqvist: »Im Gegensatz zu den Ornamentauern hat sich der Runenritzer mit derselben eigentümlichen Meisselführung hervorgetan, die auch auf den Steinen von Hemse annexhemman I [G 57] und von Sjonhem II [G 135] beobachtet werden kann: er scheint mit einem schmalen Meissel, dessen Schneide zickzackförmig verschoben wurde, und jedes Mal auf ihrer einen Ecke aufgesetzt wurde, unter dichten, mit grosser Präzision geführten Hammerschlägen gearbeitet haben.» Den säregna huggningstekniken vittnar, framhåller Lindqvist (1, s. 55), om en högt utvecklad rutin. Eftersom stenen är välbevarad, är huggningen rätt tydlig, med bevarade spår av mejselhuggen.

Inskriften är vackert inramad, gent emot det nedsänkta mittfältet med en upphöjd kant. Alla linjer, både i runor och runband, äro djupt och jämnt huggna. Ytan är på båda sidor obetydligt vittrad och sliten; stenen kan knappast ha stått ute lång tid, utsatt för väder och vind. På båda sidor finnas i ristningens hörn nedtill, i vinklarna mellan rambanden och tvärbalkarna, stora kors av en typ, som brukar ange inskriftens början, ibland också dess slut. Så fungera korsen också här, även om de därjämte ha en dekorativ uppgift. Enda undantaget är framsidans högra hörn, där inskriften med 3 runor skjuter över och in på tvärbalken. Anmärkningsvärt är, att minnesvården i övrigt icke innehåller några kristna ord eller kristna symboler.

Vardera sidans inskrift är både språkligt och sakligt självständig. Men A-sidans inskrift skall rimligtvis läsas före B-sidans. Inskriften på A-sidan börjar på vänstra sidan ovanför korset, går sedan i rambandet längs stenens ytterkant runt »huvudet» och slutar på högra sidan, där bandet brytes i spetsig vinkel mot tvär-

balken. Här stå, såsom nyss sagt, inskriftens tre sista runor, åtföljda av ett vanligt skiljetecken +. — På B-sidan är även tvärbalken nedtill fylld av runor, som bilda en särskild mening och läsas från v. till h. B-sidan verkar därför mera fylld av inskrift än A-sidan. A-sidan innehåller 53 runtecken, B-sidan 52 + 18 eller tillsammans 70 runor.

Runbandets bredd är endast 2–3 cm, och runorna äro därför påfallande små. Ett undantag utgör tvärbalken på B-sidan, där runorna äro avsevärt större. Det är kanske icke en tillfällighet, att inskriften här innehåller ristarens signatur.

Runorna äro de vanliga danska. **s**-runan har formen  $\text{h}$ . **o**-runan förekommer icke; i dess ställe 2 gånger **u** som tecken för långt *o*-ljud: 1–4 **utar**, 89–91 **kup**. Detta är ett ålderdomligt drag, som återfinns på G 110 Tjängvide (**brupur**, **tu**) och S 83 Stenkumla (**mupir**). Se Pipping a. a. s. 37. — **b**-runan, som förekommer 4 gånger (36, 60, 93, 112 **b**), har en egendomlig form: den rundade bistaven går på mitten icke in till huvudstaven, utan gör endast en svag böjning åt vänster; den kommer därigenom att rätt nära likna ett **p**. **b**-runan är tecken för *p*-ljud (tonlös explosiva) i 35–39 **ebtir**, 92–96 **ubtir**, för *v*-ljud (tonande frikativa) i 106–113 **likraibr**, och sannolikt också i 54–61 **rapialbr**. Om bruket av **b**-runan se Pipping a. a. s. 37. — Fördelningen mellan **r** och **ṛ** är i stort sett den etymologiskt riktiga: 7–10 **kair**, 23–25 **par**, 64–67 **kair**, 74–77 **pair**, 119–123 **runar**; undantag: 56–61 **pialbr**, 109–113 **raibr**. Av stungna runor användes **e** 4 ggr; däremot icke **g**, sannolikt icke heller **y**. Två gånger har ristaren felaktigt huggit **a** i stället för **n**: 68–73 **aiatr** (för **niautr**), 100–105 **saaran** för **snaran**. Bindeordet 'och' tecknas **ak** (i st. f. **auk**). En **i**-runa är uteglömd i 23–25 **par** (för **pair**). Skiljetecken är ett rakt, upprättstående, likarmat kors. Det är uteglömt en enda gång, efter 77 **ṛ**.

Inskrift:

✠ **utar** + **ak** + **kairuatr** + **ak** + **aiatr** + **par** + **setu** + **stain** + **ebtir** + **liknat** + **fapur** ✠ **sen** +  
                   5          10          15          20          25          30          35          40          45          50  
 ✠ **rapialbr** + **ak** + **kairaiatr** + **pair** **kiarpu** + **merki** + **kup** + **ubtir** + **man** + **saaran** ✠  
                   55          60          65          70          75          80          85          90          95          100          105  
**likraibr** + **risti** + **runar**  
                   110          115          120

»Ottar och Gairvat och Aivat de satte stenen efter Liknat, sin fader. Radjalv och Gairniaut de gjorde god minnesvård efter en rask man. Likraiv ristade runorna.»

Till läsningen: 2 **t** är skadat upptill, men v. bistaven är bevarad. 7 **k** är icke stunget. 27 **e** är stunget, med en visserligen liten, men fullt säker prick. Detsamma gäller om 35 **e** och 52 **e**. 45 **t** är skadat, och huvudstaven har stått i den spricka, som här går över stenen; båda bistavarna äro dock bevarade. 63 **k** är icke stunget, icke heller 78 och 89 **k**. 68 **a** är tydligt; felristning för **n**. Detsamma gäller om 101 **a**. Efter 71 **u** är en flisa avslagen, med gräns i huvudstaven av 72 **t**; v. bistaven i denna runa är dock helt bevarad. R. 73 är helt och hållet borta; den kan med säkerhet antagas ha varit **r** (icke **ṛ**). Av skiljetecknet framför 74 **p** återstår endast h. armen. Intet skiljetecken finns efter 77 **ṛ**. 85 **e** är säkert stunget; pricken är rund och djup, men föga bred. 92 **u**: En naturlig skåra korsar här runbandet; runan är icke stungen. H. Pipping läser **y** och anmärker: »Genom **y** i **ybtir** går en ränna, som kan följas ända ut till stenens kant, bortom den pärlbandlika fördjupningen.» 101 **a**: **a**- och **n**-runorna stå här glest, och det är egendomligt, att ristaren just här har gjort ett fel.

Formen **ak** (i st. f. **auk**) har säkerligen icke någon fonetisk-språkhistorisk motivering, så som H. Pipping (a. a. 1901, s. 17), A. Noreen (a. a. § 91: 3) och A. Kock (*Svensk ljudhistoria* 1, 1906, § 361) mena. Lika litet är detta fallet med 23–25 **par**. Enligt Pipping skulle »formerna **pair**, **par** och **pir** (Sjonhem) representera tre olika betoningsgrader ... En öfvergång **pair** > **par** kan på Gotland hafva uppkommit, då diftongen vid yttre sandhi kom att stå framför två konsonanter». (Jfr även A. Noreen a. a. § 508: 10; H. Pipping, *Gutasaga och Gutasaga*, 1904, s. CII.) Även om uttalsvariationer kunna ha förekommit hos ett sådant ord som pronomenet *pair*, särskilt efter olika tryckstyrka, är det föga sannolikt, att detta skall ha kommit till uttryck i beteck-

ningen. Ristaren har haft god tid att överväga ordets rätta form; det bestämmande blev icke vad han verkligen uttalade, utan hur ordet borde se ut, när det uttalades isolerat. Däremot kunde han göra fel: antingen var hans ljudanalys osäker, eller också har han helt enkelt av oaktsamhet eller slarv hoppat över en runa.

Om formen **setu** satte se H. Pipping, *Gotländska studier* (1901), s. 115, 120, A. Noreen, *Altschwedische Grammatik* (1904) § 549: 2a. — Om formen **sen** ack. sg. m. sin se H. Pipping, *Om Ardre-stenarna* (1901), s. 19; A. Noreen a. a. § 115 Anm. 2; A. Kock, *Svensk ljudhistoria* 1 (1906) § 60. — Växlingen **ebtir** : **ubtir** beror väl på osäkerhet i omljudsvokalens beteckning, kanske också på en tendens i uttalet till labialisering framför *p* (*f*). H. Pipping, som läser **ybtir**, invänder, att »i händelse vi hade att göra med en labialisering af *e* genom inverkan af följande labiala konsonant, skulle man närmast vänta, att en och samma person hölle sig till den ena vokalen. Dock kan ju varierande betoning hafva spelat in.» Hellre uppfattar han emellertid formen **ybtir** »som en kontaminationsbildning, uppkommen därigenom att prepositionerna *eptir* och *yfir* ideligen användes alternerande med hvarandra i den stående frasen: N.N. reste sten öfver (efter) N.N. På de hos Sävle förtecknade gotländska run-grafskrifterna förekommer *yfir* 37 ggr, *eptir* 9 ggr.» Visserligen har Pipping observerat, att här också föreligger en åldersskillnad: *eptir* tillhör de äldre inskrifterna, *yfir* de yngre, på de medeltida liggande gravhällarna. »Men», fortsätter han, »det är måhända icke för djärf att antaga att prepositionen *yfir*, hvilken i senare tid med få undantag användes i den ifrågavarande frasen, förekommit i denna funktion tidigare, än de bevarade minnesmärkena gifva vid handen». Pippings kontaminationshypotes förefaller både onödig och osannolik. I en inskrift, som visar så stor osäkerhet i runornas rätta bruk (*u* för *o*, *a* för *n*, *þar* för *þair*), får man icke fästa för stort avseende vid en variation i stavningen. Den torde knappast ha varit medveten för ristaren. Formen **ybtir** förekommer, såsom Pipping har påpekat, även i inskriften S 17 Hangvar 3 ggr. Gutalagen har alltid formen *eptir* (mer än 50 ggr). Men inskrifterna G 134, 135 Sjonhem och S 84 Hogrän ha **eftir** med *f*-runan.

Synnerligen intressant är den terminologi, som användes i inskriften, med tre olika predikat, angivande tre olika moment i den handling, varigenom minnesvården har kommit till: **setu** + **stain**, **kiarþu** + **merki**, **risti** + **runar**. Innebörden i det första och det tredje är självklar. Det är sönerna, som ha satt stenen efter sin fader, d. v. s. de ha låtit resa stenen till hans minne. Likraiv hette den man, som har ristat runorna. Han är alltså den runkunnige specialisten, runmästaren, som har tillkallats för att formulera inskriften med hänsyn till det tillgängliga utrymmet och att garantera en stavning, som kunde göra inskriften läsbar. Lindqvist har iakttagit, att han har använt andra verktyg och en annan teknik än stenmästarna. Det blir genom sammanhanget klart, vad som menas med **kiarþu** + **merki** + **kup**. Därmed kan icke avses runorna, de äro tvärtom uteslutna, med **merki** + **kup** måste avses minnesvården i övrigt. Genom tillägget **ubtir** + **man** + **snaran** begränsas innebörden ytterligare. Det måste vara den konstnärligt formade och prydda stenen som åsyftas, och ingenting annat, trots den plurala formen. H. Pipping torde riktigt ha uppfattat detta, då han översätter: »gjorde goda minnestecken (ett godt minnesmärke)» och kommenterar: »Ord hörande till samma föreställningskrets som *merki* (*kumbl* och *vé*) synas hafva begagnats i olika numerus utan märkbar betydelseåtskillnad. Jfr Wimmer, *De danske Runemindesmærker*, s. 61.» I uppländska inskrifter användes singular och plural av ordet *mærki*: *mærki þetta* och *mærki þessi* utan påtaglig skillnad i betydelse (se t. ex. U 656). Naturligtvis kan det ibland vara fråga om ett minnesmärke bestående av flera stenar. Men detta torde knappast vara fallet här. **merki** + **kup** avser de båda stenmästarnas verk, bortsett från runorna. Jfr G 114: **merki** : **kut**.

Den döde karakteriseras som (ack.) **man** + **snaran**. Adjektivet *snar* betyder 'rask', egentl. 'som snor sig' (jfr *snärja*, *snara*); det kan innefatta både kroppsliga och andliga egenskaper (jfr runsv., isl. *sniallr*, ty. *schnell*). Best. form *snari* den raske förekommer även som mansnamn *Snari* U 637 och på nyfunnen runsten vid Spånga kyrka, Uppland; dessutom som tillnamn i Danmark: *Esbiern snare*. Det annars vanliga berömande attributet om en man: *goþr* kunde ej brukas, då det strax förut blivit använt om minnesvården, och runmästaren har, i samråd med sönerna, måst välja ett annat.

Allitterationen i meningen måste vara medveten och åsyftad:

*þair gærðu mærki goþ  
æptir mann snaran.*

Inskriften är ovanligt rik på namn. Utom namnet på den döde innehåller den sex mansnamn. Alla, som hade haft med minnesvården att göra, ville ha sina namn med: utom de tre sönerna de båda stenmästarna och runmästaren.

Om Liknat (*Liknhvatr*) och hans tre söner Ottar, Gairvat (*Gairhvatr*) och Aivat (*Aihvatr*) se inskriften G 114, där ytterligare ett par medlemmar av samma familj omtalas. Tre av namnen innehålla som efterled adjektivet *-hvatr* rask (se G 101). Detta har ungefär samma innebörd som de båda nyss nämnda adjektiven *snarr* och *sniallr*. Genom namnen på *-hvatr* betecknades sålunda deras bärare som raska män. Till samma namntyp hör Likraiv (*Liknraifr*), vilket som efterled innehåller adjektivet isl. *reiðr* glad. Det är icke känt från någon annan källa. Andra gotländska namn på *-raifr* äro Sigrav (*Sigraifr*) och Botraiv (*Botraifr*), se G 69 och S 20 Hangvar, S 82, 83 Stenkumla. — Gairniaut (*Gairniautr*) är det enda från gotländska runinskrifter kända mansnamnet på *-niautr* (fsv. *-niutr*, isl. *-niótr*). Därjämte finns ett Botniaut (*Botniautr*) i medeltida urkunder från Gotland (*SRP* nr 1507 år 1380, nr 2679 och 2680 år 1393; de tre beläggen avse sannolikt samme man, sockenpräst i Barlingbo och prost i norra tredingen). Flera andra namn på *-niutr* finnas i svenska runinskrifter och medeltida urkunder (*Signiut* m. fl.); däremot äro de helt främmande för Norge och Island (E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 108). Vi kunna erinra om brödrakretsen *Arniutr* (kanske snarare än *Arniutr*), *Vigniutr* och *Signiutr* på den uppländska runstenen U 599.

Svårast att tolka är namnet 54–61 **rapialbr**. Det är uppenbarligen ett sammansatt mansnamn, och förleden är väl identisk med substantivet isl. fsv. *rað* n. råd, klokhet, hjälp. Det ingår i några få namn, delvis sällsynta, såsom fsv. *Radhger*, *Radhulf*, *Ra(dh)mund*, Rökstenen: *Radulfs synir* (jfr A. Janzén, *Personnamn*, 1947, s. 87 med not 364). — Namnets senare led är enligt H. Pipping »troligen rotbesläktad med det kända namnet *Pialfi* (Thors följeslagare på färden till Utgårdaloki)». Detta namn förekommer icke mindre än 16 ggr i svenska runinskrifter: U 56, 200, 652, 681, 778, 867, 875, 925, 948, 1052, Sö 12(?), 194, 271, Ög 111, Sm 80, 149. (I norra Uppland har det formen *Pelfi* utan brytning: U 925, 948, 1052.) Namnet är också under medeltiden jämförelsevis vanligt i Sverige (Lundgren o. Brate: *Thiælle*, *Thælle*), med undantag av Västergötland. Det ingår även i ortnamnen *Tjälvesta* (*Tjelfvesta* 1549), Snavlunda sn, Närke, och *Thielwathorp* i Skärkinds härad, Östergötland (1391). Men utanför vårt land förefaller det ha varit föga brukat. Det är sällsynt både i Danmark och på västnordiskt område. Däremot förekommer det i myten och dikten som namn på Tors dräng och följeslagare (Hárbarðsljóð 39, Eilífr Guðrúnarsons Þórsdrápa, Snorres Edda). Namnet har svag form (urn. *\*pelban-*); det kan då möjligen uppfattas som ett nomen agentis till verbet nisl. *þíalfa* (*að*) arbeta, slita med något (S. Blöndal); A. Janzén (*Personnamn*, s. 244) översätter det 'betvingaren'. Däremot kan det naturligtvis icke ha något att göra med eng. *delve* gräva (feng. *delfan*, holl. *delven*), såsom G. Vigfusson menar (*Icel.-Engl. Dictionary*, art. *þíalfi*). Det ingår som förled i **pialfar** Ög 27, vilket sannolikt är identiskt med Gutasagans *Pielvar*. I Boge sn på n. Gotland finns en gård *Tjälvars*. Se om namnet *Pialfi* H. Gering, *Kommentar zu den Liedern der Edda* I (1927), s. 250, om *Pielvar* E. Wessén i *Svenska landskapslagar* 4 (1943), s. 300 f. Omöjligt är väl icke, att namnet *Pialfi* ingår som efterled i Ardre 3 **rapialbr**, d.v.s. *Rað-pialfr*, och att det därför har erhållit enstavig, stark form. Namnets stavning talar icke emot en sådan tolkning, vilket väl närmast motsvarar H. Pippings mening, ehuru han uttrycker sig något oklart. — A. Noreen återger namnet *Rappialfr* Radhthialfr. Han upptager i § 383 anm. 9 ett mansnamn *Pialfr* efter L 40, men denna läsning är osäker (se U 652).

Ett annat förslag till tolkning av namnet **rapialbr** har framställts av E. Brate (a. a. s. 135): »möjlighet synes dock även förefinnas, att senare leden kan vara *-hialmbr*, jfr **uihielbr** L 955 [=Sö 276], **i skulobri** L 414 [=U 160], **i skulibri** L 415 [=U 161], **i lukobri** L 518 [=U 371], i vilka fall ett *m* efter *l* lemnats obetecknat» (i stället för: »ett *m* efter *l*» bör det vara: »ett *m* framför *b*»). **b** skulle sålunda vara tecken för ett inskotts-*b* (E. Wessén, *Svensk språkhistoria* I, § 27), och framför detta skulle *m* ha utelämnats i beteckningen. Detta är naturligtvis möjligt, om också fullt jämförbara exempel äro sällsynta. O. v. Friesen har samma mening som Brate och återger namnet Radhjalm (hos S. Lindqvist a. a. 2, s. 21).

Liksom den sannolikt något yngre Hogrän-stenen (S 84) är G 113 signerad av stenmästare och runristare, vilket vittnar om en tillfredsställd yrkesstolthet. »Die sorgfältige Behandlung der Konturform und die Beschaffenheit der Ornamentik bezeugen, dass **rapialbr** och **kairniautr** ebenso gute Steinhauer und Musterzeichner waren wie **likraibr** ein geschickter Runenritzer» (Lindqvist I, s. 58).